

2019. ŐSZ

OPERA

EPISODE 31

*ALEXANDER
EKMAN*

KÁLMÁNDY30

JUBILEUM és
KOSSUTH-DÍJ

FURLANETTO

a világhírű basszus

**HAJA
ZSOLT**

*„Számomra az
Opera az első”*

KARMESTEREK

DOBSZAY PÉTER

HÁMORI MÁTÉ

TÖRÖK LEVENTE

A pálca fiatal mesterei

Szerző: Filip Viktória

Az Opera nem csak azoknak a karmestereknek biztosít teret, akik már évtizedek óta magas színvonalat képviselnek, hanem azoknak az ifjabb dirigenseknek is, *akikben ott az ígéret, a tehetség és az ambíció.* Közülük szólítottuk meg Dobszay Pétert, Hámori Mátét és Török Leventét.

Dobszay Péter a Dohány utcai Zsinagóga és a Gazdagréti Szent Angyalok Templom első orgonistája, továbbá a kortárs zene elkötelezettje, aki jövő tavasszal *Az aranyműves* balta című prózai oratórium bemutatóját fogja vezényelni. „Ez egy prózai darab, amelynek a zenei világát most Krzysztof Penderecki műveiből

kell megalkotnunk. Ez nem kis kihívás, mert egy operához képest egyértelműen alkalmazkodóbb helyzetbe kerül majd minden kiválasztásra kerülő zenemű, melyek mindegyike egy, a drámától teljesen független, önálló művészi elképzelés mentén született. Ahhoz, hogy ezen művek között egy újfajta kohézió szü-

lthessen meg, átgondolt, közös esztétikára, biztos izlésre és teremtő bátorságra van szükség a darab minden alkotójának” – nyilatkozta lapunknak. Ezt a folyamatot megkönnyíti majd, hogy a muzsikusként már kétszer vezényelte az Opera Zenekart koncerten, és egyszer a 2017-es Nemzetközi Karmesterversenyen. „Ez az együttes a legkiválóbb zenekarok között van, akikkel én dolgoztam. Élmény volt velük zenélni” – árulta el a karmester, aki olyan neves énekesekkel is együttműködött már, mint Kolonits Klára, Meláth Andrea, Pitti Katalin, Cser Krisztián, valamint részt vett Eötvös Péter karmesterkurzusán is. Velük kapcsolatban számos zenei emléket őriz: „Az én megközelíthetetlen minden vokális műfaj esetében fontos karmesteri erény a rugalmasság, amely, ha jól megnézzük, döbbenetesen beszédes kifejezés: nem a saját elképzelés könnyed feladását jelenti, mint sokan gondolják, hanem bár benne foglaltatik a mások szempontjainak figyelembe vételére való képesség, lényegi eleme a benső meggyőződés melletti kitérítés is! A felsorolt nagyszerű művészek esetében a zenei őstőlneink rokonsága miatt gyakorlatilag szükségem sem volt erre a rugalmasságra. Eötvös Péter karmesterkurzusa pedig egyfelől megmutatta a vezényléstechnika letisztultságának fontosságát, másrészt nagyszerűen kinyitotta a fülemet a hangszínek és a legapróbb zenei gesztusok részletegazdag megfigyelésére.”

Dobszay Pétert a műfaji sokszínűség jellemzi: egyházi, kortárs és szimfonikus művek, operák, musical, operett is része a repertoárjának. Úgy látja, hogy a világ működése – ezen belül főleg a rosszul használt digitalizáció és annak következményei – ma olyan mentális reflexeket, szellemi ritmust és figyelmi mechanizmusokat ültet el az emberek egy tekintélyes részébe, amelyek, ha elhatalmasodnak, szinte alkalmatlanná teszik őket a klasszikus

zene befogadására. „Van egy réteg, akiket ilyen szempontból biztosan elveszítettünk. A többiek felé – szerencsére még mindig igen sokan vannak – olyan előadásokkal kell fordulnunk, amelyek nem csupán kiállják a mai kor külsőségei felé támasztott perfekcionizmusának próbáját, hanem többlettértéként tudatosak, kikerülhetetlenül személyesek és szenvedélyesen intenzívek is.”

Hámori Máté is sok tapasztalatot gyűjtött már a fiataloknak szóló előadásokkal kapcsolatban, hiszen a tavaszi *OperaKalandon* a *Háry Jánost* vezényelte, 2020-ban pedig a *Szöktetés a szerájból* című Mozart-opuszt fogja dirigálni. Úgy tapasztalja, más hangulata van egy előadásnak, ha a Kaland része vagy épp gyerekek töltik be a színházat, ahogy a *Hőféherke* és a *7 törpe* esetében is. Az ifj. Harangozó-Kocsák-művet szintén irányította már, és jövőre sem marad ki a naptárából. „Ez a korosztály friss levegőt hoz, és jó látni, ahogy reagálnak, rezonálnak erre a műfajra. Ha zeneileg még nem is olyan tájékozottak, a színpad és a színpadi cselekmény beszippantja őket, így van rá esély, hogy a hangok is utat találnak a szívükhöz. Az opera az egyik legjobb útja annak, hogy a fiatalok megismerkedjenek a zenével. A jó színházi előadás éppen arról ismerszik meg, hogy ha nincs is előfeltevése vagy különösebb előzetes tudása, a néző mégis otthonosan érzi magát a darabban: az a benyomása, hogy ami történik, az nem is történhetne másképp. Nagyon sok ember dolgozik az Operában minden nap azért, hogy ez ennyire egyszerűnek tűnjön.”

A fiatal művész Franciaországban, Olaszországban, Csehországban és Romániában is koncertezett, és olyan énekesekkel dolgozott együtt, mint Komlósi Ildikó vagy Rost Andrea. Az Erkel Színházban 2013 májusában debütált

© Doboszy Péter | Foto: Várady Nikolett

a Hunyadi Lászlóval, majd ugyanazon év őszén Britten *Lukrécia meggyalázása* című operájának premierjét vezényelte. Azóta rendszeresen dirigál az intézményben, és ezzel párhuzamosan művészeti vezetője lett az Óbudai Danubia Zenekarnak. A szimfonikus művek és az opera műfaja közötti legnagyobb különbséget abban látja, hogy az utóbbinál többféle fizikai és zenei szintet is össze kell hangolni. „Az opera elsősorban színpadi műfaj, és működési rendje is eltér a megszokottól, jómagam is sokszor próba nélkül ugrottam be egy-egy produkcióba.

Ez nem könnyű, de én szeretem, mert megvan a lehetőség az improvizálásra. Hozzáteszem, egy opera-előadás esetében, ha akarnánk se tudnánk bepróbálni minden egyes apró részletet” – mondja a karmester.

Úgy véli, az Opera Zenekar legnagyobb különlegessége – amit más nem tud ebben az országban –, hogy hihetetlenül jól reagál. „Ezt az együttest kiváló zenészek alkotják, akik minden este más énekeseket kísérek, más karmesterrel, muszáj nagyon rugalmasnak lenniük, és ezt nagyon szeretem bennük.”

Hátori Máté márciusban átvehette a Liszt-díjat, ami fontos számára, de még ennél is lényegesebb, hogy meg tudja őrizni a kíváncsiságát, a rácsodálkozás képességét és az alázatot. „Számomra ez a titka annak, hogy a muzsikusi pályát végigjárhassam. Nem szeretném azt hinni, hogy az elismerés miatt egy csapásra »valaki« lettem, mert még messze vagyok a céltól: minél jobb ember és minél jobb muzsikos szeretnék lenni. Fontosak az ilyen jellegű visszajelzések, de a legfontosabb mégis az, hogy jó legyen a koncert, az előadás.”

Török Levente fiatal kora ellenére – vagy talán épp ezért – szintén bátran vállalja a be-

ugrásokat, amikről rendre bebizonyosodik, hogy nagy lépcsőt jelentenek a karrierjében. Idén januárban egy ulmi *Lammermoori Lucia* előadást, tavaly februárban pedig egy izraeli komponista hölgy, Ella Milch-Sheriff operáját mentette meg Regensburgban. A muzsikos, aki jelenleg az Ulmi Színház első karmestere, a Hány Jánossal debütált idén tavasszal itthon, amihez néhány jó tanács is dukált. „Kovács János karnagy úr eljött a zenekaros-színpadi próbámra, sőt az egyik előadásomat is megtisztelte, és számos konkrét, hasznos visszajelzést kaptam tőle. Az ő füle egészen kivételes, kiválóan ismeri a színházat, így különösen jól esett a támogatása.”

Véleménye szerint a karmesteri szakma egyik kulcsa az, hogy a dirigens biztos legyen abban, hogy amit csinál, gondol, érez, az jó; a másik fontos szempont pedig a kollégákba vetett bizalom. „A karmesterség legkevésbé a mozdulatokról szól. Az opera a legmagasabb fokú kamarazene, ami létezik. Annak a cirka nyolcvan, illetve hatvan muzsikusként, akik a színpadon vagy a zenekari árokban résztvevői az előadásnak, ugyanúgy kell »működniük«, együtt lélegezniük, ahogyan ezt egy hegedűs egy zongoristával egy szonáta eljátszásakor tenné” – mondja.

A karmestert zenész szülei már két és fél évesen beültették egy zenekaros-színpadi próbára, azóta „nem szabadul” az opera kötelékéből. Budapesti és bécsi tanulmányai végeztével vezénylő korrepetitorként dolgozott Regensburgban, ahol három év alatt 110 előadást dirigált. Olyan neves énekesekkel dolgozhatott együtt, mint Peter Seiffert vagy Lioba Braun, olyan karmesterek korrepetitora, illetve asszisz-

© Török Levente

tense lehetett, mint Sir Simon Rattle vagy Teodor Currentzis.

Véleménye szerint minden művész sokat tehet azért, hogy az ifjúság visszatérjen a színházba, és újra örömet lelje benne. „150 évvel ezelőtt máshogy működött a zenei élet. Mozart *A varázsfuvola*t a »népnek« írta, akkoriban az volt a mai popzene; *Az asszony ingatagot* (Verdi) már az ösbemutató napján énekeltek a velencei gondolások. Ma már fokozottan valamiféle varázslat kell ahhoz, hogy az előadás őszintén magával ragadjon, és mindez biztosan nem csak a rizsporos parókából vagy egy szép díszletből fakad. A tradíció, melyet a magyar muzsikuskok hihetetlen

módon őriznek, önmagában nem elég. Egy idő után természetesen szelektálni is kell ahhoz, hogy a továbbvitt hagyomány valóban bázisa, biztos alapja lehessen egy friss, gyümölcsöző színházi működésnek. Klasszikus értelemben vett színház kell – amelyért minden nap és minden próbán meg kell dolgozni – és őszinteség. Becsülendő, hogy az Opera vezetése próbál és mer frissíteni, nyitni. Az Eiffel Műhelyházban vezényelt Hány-előadásokon, látva a rengeteg és lelkes fiatalot, úgy éreztem, hogy körbeölel a jövő.” ◊

© Hátori Máté | Foto: Rittler Lóronc

4 ÉV SZÜNET UTÁN... Magyar Nemzet